

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 25ης Ιουλίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινή γεωργική πολιτική – Καθεστώτα στηρίξεως για τους γεωργούς – Κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 – Άρθρο 6, παράγραφος 1 – Κανονισμός (ΕΚ) 73/2009 – Άρθρο 23, παράγραφος 1 – Κανονισμός (ΕΚ) 796/2004 – Άρθρο 66, παράγραφος 1 – Κανονισμός (ΕΚ) 1122/2009 – Άρθρο 70, παράγραφος 8, στοιχείο α' – Πολλαπλή συμμόρφωση – Μείωση των άμεσων ενισχύσεων λόγω μη συμμορφώσεως προς τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχειρίσεως ή μη τηρήσεως των ορθών γεωργικών και περιβαλλοντικών συνθηκών – Προσδιορισμός του έτους που πρέπει ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ποσοστού μείωσης – Έτος της μη συμμορφώσεως»

Στην υπόθεση C-239/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, την οποία υπέβαλε το Østre Landsret (εφετείο ανατολικής περιφέρειας, Δανία) με απόφαση της 28ης Απριλίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Μαΐου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Gert Teglgard,

Fløjstrupgård I/S

κατά

Fødevareministeriets Klagecenter,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τρίτου τμήματος, D. Šváby, M. Βηλαρά (εισηγητή) και E. Regan, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Μαρτίου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- ο G. Teglgard και η Fløjstrupgård I/S, εκπροσωπούμενοι από τον U. Baller, advokat,
- η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Nymann-Lindegren και C. Thorning, καθώς και από την M. Wolff, επικουρούμενους από τους P. Biering και J. Pinborg, advokater,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Eberhard,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Sauka, Δ. Τριανταφύλλου και U. Nielsen,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 17ης Μαΐου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία διατάξεων πλειόνων κανονισμών που ίσχυαν κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, ήτοι του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001 (ΕΕ 2003, L 270, σ. 1), του άρθρου 66, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 796/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, της διαφοροποίησης και του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που προβλέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) 1782/2003 (ΕΕ 2004, L 141, σ. 18), του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 (ΕΕ 2009, L 30, σ. 16), καθώς και του άρθρου 70, παράγραφος 4 και παράγραφος 8, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 1122/2009 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση, τη διαφοροποίηση και το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, στο πλαίσιο των καθεστώτων άμεσης στήριξης για τους γεωργούς που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό, καθώς και λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση στο πλαίσιο του καθεστώτος στήριξης που προβλέπεται για τον αμπελοοινικό τομέα (ΕΕ 2009, L 316, σ. 65).
- 2 Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Gert Teglgard και της Fløjstrupgård I/S και, αφετέρου, του Fødevareministeriets Klagecenter (κέντρου καταγγελιών του Υπουργείου Διατροφής, Δανία), σχετικά με τον προσδιορισμό του έτους κατά το οποίο επιτρέπεται να μειωθούν άμεσες ενισχύσεις σε γεωργούς λόγω της μη συμμορφώσεώς τους προς τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισεως ή της μη τηρήσεως των ορθών γεωργικών και περιβαλλοντικών συνθηκών, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων πολλαπλής συμμορφώσεως για τη χορήγηση γεωργικών ενισχύσεων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 1782/2003 είχε ως εξής:

«Η καταβολή της άμεσης ενίσχυσης στο ακέραιο απαιτείται να συνδεθεί με την εφαρμογή κανόνων που αφορούν τη γεωργική γη, την παραγωγή και τη δραστηριότητα. Οι κανόνες αυτοί θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα να ενσωματωθούν στις κοινές οργανώσεις των αγορών βασικά πρότυπα σχετικά με το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων και την υγεία και τις καλές συνθήκες διαβίωσης των ζώων και τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες. Σε περίπτωση μη εφαρμογής των βασικών αυτών προτύπων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ανακαλούν τις άμεσες ενισχύσεις με βάση αναλογικά, αντικειμενικά και προοδευτικά κριτήρια. Η ανάκληση αυτή θα πρέπει να εφαρμόζεται με την επιφύλαξη κυρώσεων που ισχύουν τώρα ή θα ισχύσουν στο μέλλον με βάση άλλες διατάξεις του κοινοτικού ή του εθνικού δικαίου.»

- 4 Το άρθρο 6 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Μείωση ή αποκλεισμός από τις ενισχύσεις», προέβλεπε, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Στις περιπτώσεις που δεν εφαρμόζονται οι κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης ή οι ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, ως αποτέλεσμα πράξης ή παράλειψης άμεσα αποδιδόμενης στον συγκεκριμένο γεωργό, το συνολικό ποσό των άμεσων ενισχύσεων που προβλέπεται να καταβληθούν κατά το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο σημειώθηκε η μη εφαρμογή, και αφού εφαρμοσθούν τα άρθρα 10 και 11, μειώνεται ή ακυρώνεται σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες που αναφέρονται στο άρθρο 7.»

- 5 Το άρθρο 7 του κανονισμού 1782/2003, με τίτλο «Λεπτομερείς κανόνες για μείωση ή αποκλεισμό», προέβλεπε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οι λεπτομερείς κανόνες για μειώσεις και αποκλεισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 6, καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 144 παράγραφος 2. [...]»

- 6 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 55 έως 57 του κανονισμού 796/2004:

«(55) Για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση των παρατυπιών και των περιπτώσεων απάτης. Πρέπει να θεσπιστούν χωριστές διατάξεις σε περιπτώσεις παρατυπιών που διαπιστώνονται σε σχέση με τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τα διάφορα καθεστώτα ενισχύσεων.

(56) Το σύστημα των μειώσεων και αποκλεισμών που προβλέπεται στον κανονισμό [1782/2003] σε σχέση με τις υποχρεώσεις πολλαπλής συμμόρφωσης, όμως, έχει διαφορετικό στόχο, δηλαδή να δημιουργήσει κίνητρο για τους γεωργούς, ώστε να τηρούν την ήδη υπάρχουσα νομοθεσία στους διάφορους τομείς της πολλαπλής συμμόρφωσης.

(57) Οι μειώσεις και αποκλεισμοί πρέπει να καθοριστούν, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αναλογικότητας και, στην περίπτωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας, τα ειδικά προβλήματα που συνδέονται με περιπτώσεις ανωτέρας βίας καθώς και με έκτακτα και φυσικά περιστατικά. Στην περίπτωση των υποχρεώσεων πολλαπλής συμμόρφωσης, μειώσεις και αποκλεισμοί μπορούν να εφαρμοστούν μόνο όπου ο γεωργός έχει ενεργήσει από αμέλεια ή από πρόθεση. Οι μειώσεις και οι αποκλεισμοί πρέπει να κλιμακώνονται ανάλογα με τη βαρύτητα της διαπραχθείσας

παρατυπίας και πρέπει να φθάνουν μέχρι τον πλήρη αποκλεισμό από ένα ή περισσότερα καθεστώτα ενισχύσεων για καθορισμένο χρόνο. Πρέπει, όσον αφορά τα κριτήρια επιλεξιμότητας, να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων καθεστώτων ενίσχυσης.»

7 Ο τίτλος IV του μέρους II του κανονισμού 796/2004, που επιγραφόταν «Βάση υπολογισμού των ενισχύσεων, των μειώσεων και των αποκλεισμών», περιελάμβανε κεφάλαιο I, με τίτλο «Διαπιστώσεις σχετικές με τα κριτήρια επιλεξιμότητας» και κεφάλαιο II, με τίτλο «Διαπιστώσεις σχετικές με την πολλαπλή συμμόρφωση», το οποίο περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 65 και 66.

8 Το άρθρο 65, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού προέβλεπε τα εξής:

«4. Οι καταστάσεις μη συμμόρφωσης θεωρούνται ως “προσδιορισθείσες”, εάν έχουν διαπιστωθεί κατόπιν ελέγχου οποιουδήποτε είδους, ο οποίος διενεργήθηκε σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, ή έχουν υποπέσει στην αντίληψη της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής με άλλον τρόπο.»

9 Το άρθρο 66, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 796/2004 προέβλεπε τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 71, εάν η προσδιορισθείσα μη συμμόρφωση οφείλεται σε αμέλεια του κατόχου της εκμετάλλευσης, επιβάλλεται μείωση στο συνολικό ποσό άμεσης ενίσχυσης, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο δ' του κανονισμού [1782/2003], που έχει χορηγηθεί ή πρόκειται να χορηγηθεί στον συγκεκριμένο κάτοχο εκμετάλλευσης κατόπιν των αιτήσεων ενίσχυσης που υπέβαλε ή θα υποβάλει ακόμα κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους της διαπίστωσης. Η μείωση αυτή ανέρχεται, κατά κανόνα, σε 3 % του εν λόγω συνολικού ποσού.»

10 Το άρθρο 1, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 146/2008 του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 2008, σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού [...] 1782/2003 [...] και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ 2008, L 46, σ. 1), τροποποίησε το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, ως ακολούθως:

«Στις περιπτώσεις που δεν εφαρμόζονται οι κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης ή δεν τηρούνται πάντοτε οι ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες κατά τη διάρκεια ενός συγκεκριμένου ημερολογιακού έτους (εφεξής “το σχετικό ημερολογιακό έτος”) και που η εν λόγω μη συμμόρφωση είναι το αποτέλεσμα πράξης ή παράλειψης άμεσα αποδιδόμενης στον γεωργό που υπέβαλε αίτηση ενίσχυσης κατά τη διάρκεια του σχετικού ημερολογιακού έτους, το συνολικό ποσό των άμεσων ενισχύσεων προς καταβολή, μετά την εφαρμογή των άρθρων 10 και 11 στον εν λόγω γεωργό, μειώνεται ή ακυρώνεται σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες του άρθρου 7.

Το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται επίσης στις περιπτώσεις όπου η εν λόγω μη συμμόρφωση είναι το αποτέλεσμα πράξης ή παράλειψης άμεσα αποδιδόμενης στο πρόσωπο στο οποίο ή από το οποίο μεταβιβάστηκε η γεωργική έκταση.

Για τους σκοπούς της εφαρμογής του πρώτου και του δευτέρου εδαφίου για το έτος 2008, το ημερολογιακό έτος αντιστοιχεί στην περίοδο από την 1η Απριλίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2008.

[...]»

11 Το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο α', του κανονισμού 146/2008 προέβλεπε τα εξής:

«[T]ο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο α) εφαρμόζεται από 1ης Απριλίου 2008».

- 12 Ο κανονισμός 1782/2003 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 73/2009, του οποίου το άρθρο 23, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, προέβλεπε τα εξής:

«Στις περιπτώσεις που δεν εφαρμόζονται οι κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης ή δεν τηρείται πάντοτε η καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση κατά τη διάρκεια ενός συγκεκριμένου ημερολογιακού έτους (εφεξής “το σχετικό ημερολογιακό έτος”) και που η εν λόγω μη συμμόρφωση είναι το αποτέλεσμα πράξης ή παράλειψης άμεσα αποδιδόμενης στον γεωργό που υπέβαλε αίτηση ενίσχυσης κατά τη διάρκεια του σχετικού ημερολογιακού έτους, επιβάλλεται στον εν λόγω γεωργό μείωση του συνολικού ποσού άμεσων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν μετά την εφαρμογή των άρθρων 7, 10 και 11, ή αποκλεισμός από τη χορήγηση άμεσων ενισχύσεων, σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες του άρθρου 24.»

- 13 Το άρθρο 24 του κανονισμού 73/2009, με τίτλο «Λεπτομερείς κανόνες για τις μειώσεις και τους αποκλεισμούς σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης», προέβλεπε, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Οι λεπτομερείς κανόνες για τις μειώσεις και τους αποκλεισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 23, καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 141 παράγραφος 2. [...]»

- 14 Το άρθρο 146, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 73/2009 όριζε τα εξής:

«Ο κανονισμός [1782/2003] καταργείται.»

- 15 Το άρθρο 149 του κανονισμού 73/2009 προέβλεπε τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την επομένη δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 2009.

[...]»

- 16 Ο κανονισμός 796/2004 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 1122/2009.

- 17 Ο τίτλος IV του μέρους II του κανονισμού 1122/2009, που επιγραφόταν «Βάση υπολογισμού των ενισχύσεων, των μειώσεων και των αποκλεισμών», περιελάμβανε κεφάλαιο II, με τίτλο «Διαπιστώσεις σχετικές με τα κριτήρια επιλεξιμότητας» και κεφάλαιο III, με τίτλο «Διαπιστώσεις σχετικές με την πολλαπλή συμμόρφωση», στο οποίο περιλαμβανόταν το άρθρο 70, παράγραφοι 4 και 8, το οποίο προέβλεπε τα εξής:

«4. Οι καταστάσεις μη συμμόρφωσης θεωρούνται “προσδιορισθείσες”, εάν έχουν διαπιστωθεί κατόπιν ελέγχου οποιουδήποτε είδους, ο οποίος διενεργήθηκε σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, ή έχουν υποπέσει στην αντίληψη της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής ή, κατά περίπτωση, του οργανισμού πληρωμών με άλλον τρόπο.

[...]

8. Για την επιβολή μειώσεων, το ποσοστό της μείωσης επιβάλλεται:

- α) στο συνολικό ποσό των άμεσων ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί ή πρέπει να χορηγηθούν στον συγκεκριμένο γεωργό κατόπιν των αιτήσεων ενίσχυσης που υπέβαλε ή θα υποβάλει κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους της διαπίστωσης [...]

[...]».

Το δανικό δίκαιο

- 18 Το άρθρο 3 του bekendtgørelse nr. 1697 om krydsoverensstemmelse (διατάγματος αριθ. 1697 περί πολλαπλής συμμορφώσεως), της 15ης Δεκεμβρίου 2010 (στο εξής: διάταγμα 1697), προέβλεπε τα εξής:

«1. Οι γεωργοί που λαμβάνουν ενίσχυση μεριμνούν για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις που απαριθμούνται στο παράρτημα 1 του παρόντος διατάγματος στη γεωργική εκμετάλλευση καθ' όλη τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους.

[...]»

- 19 Κατά το άρθρο 4 του διατάγματος 1697:

«1. Οι ελεγκτικές αρχές που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, γνωστοποιούν στη FødevareErihverv [υπηρεσία τροφίμων] κάθε παράβαση των απαιτήσεων που απαριθμούνται στο παράρτημα 1 του παρόντος διατάγματος. [...]

2. Παράβαση των απαιτήσεων που απαριθμούνται στο παράρτημα 1 του παρόντος διατάγματος δύναται να έχει ως συνέπεια την ποσοστιαία μείωση των ενισχύσεων για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο υποβλήθηκε η αίτηση για ενίσχυση ή για πληρωμή και κατά τη διάρκεια του οποίου διαπιστώθηκε η παράβαση. Η υπηρεσία τροφίμων καθορίζει το ποσό της μείωσης σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 20 Κατόπιν αστυνομικής έρευνας, αποκαλύφθηκε ότι μεγάλος αριθμός Δανών γεωργών είχε προμηθευτεί, από το 2006 έως το 2009, χημικά λιπάσματα από συγκεκριμένο εισαγωγέα χωρίς ο τελευταίος να έχει δηλώσει τις εν λόγω πωλήσεις στο μητρώο προμηθευτών και χωρίς το άζωτο που περιείχαν τα εν λόγω λιπάσματα να έχει καταχωρισθεί στους λογαριασμούς λιπασμάτων των γεωργών.
- 21 Βασιζόμενη σε έγγραφα που κατέσχεσε από τον εν λόγω εισαγωγέα, η Plantedirektoratet (υπηρεσία ελέγχου φυτικής παραγωγής, Δανία) διενήργησε διοικητικό έλεγχο των λογαριασμών λιπασμάτων των γεωργών και, στις 4 Ιανουαρίου 2011, απέστειλε αιτήσεις παροχής πληροφοριών σε 125 εξ αυτών, διότι είχαν υπερβεί τις επιτρεπόμενες βάσει της σχετικής εθνικής νομοθεσίας περί λιπασμάτων ποσοτώσεις αζώτου και, επομένως, δεν είχαν τηρήσει τους κανόνες πολλαπλής συμμορφώσεως που εφαρμόζονται στις άμεσες ενισχύσεις.
- 22 Τα αποτελέσματα των ελέγχων διαβιβάστηκαν στη NaturErhvervstyrelsen (Υπηρεσία γεωργίας και αλιείας, Δανία, στο εξής: οργανισμός πληρωμών), η οποία κίνησε κατά των εν λόγω γεωργών διαδικασίες λόγω μη τήρησης των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως.
- 23 Αφού πρώτα εξέδωσε αποφάσεις περί μείωσης των ενισχύσεων προς τους οικείους γεωργούς για το έτος ή για τα έτη κατά τη διάρκεια των οποίων δεν είχαν τηρηθεί οι κανόνες πολλαπλής συμμορφώσεως, ο οργανισμός πληρωμών απευθύνθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 26 Νοεμβρίου 2012, ζητώντας να πληροφορηθεί εάν οι μειώσεις των ενισχύσεων έπρεπε να υπολογισθούν για το ημερολογιακό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου έλαβε χώρα η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως ή για το ημερολογιακό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου διαπιστώθηκε η σχετική μη συμμόρφωση.
- 24 Ειδικότερα, κατά τον οργανισμό πληρωμών, η Επιτροπή φάνηκε να θεωρεί, στην ετήσια έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικά με την εκτέλεση του προϋπολογισμού για το οικονομικό έτος 2011, που συνοδεύεται από τις απαντήσεις των θεσμικών οργάνων (ΕΕ 2012, C 344, σ. 1), ότι οι μειώσεις

- ενισχύσεων στους γεωργούς λόγω μη τήρησης των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως έπρεπε να εφαρμόζονται στις ενισχύσεις που καταβλήθηκαν κατά το ημερολογιακό έτος της διαπιστώσεως της επίμαχης μη συμμορφώσεως.
- 25 Στην από 7 Φεβρουαρίου 2013 απάντησή της, η Επιτροπή επιβεβαίωσε, κατ' ουσίαν, ότι το έτος κατά το οποίο η αρμόδια ελεγκτική αρχή έλαβε γνώση περιπτώσεως μη συμμορφώσεως πρέπει να θεωρείται ως το έτος διαπιστώσεως της παραβάσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, για το οποίο πρέπει να επιβάλλεται η κύρωση που επιφέρει η συγκεκριμένη παράβαση.
- 26 Κατά συνέπεια, βάσει του διατάγματος 1697, ο οργανισμός πληρωμών μείωσε τις άμεσες ενισχύσεις των προσφευγόντων της κύριας δίκης οι οποίες χορηγήθηκαν για το έτος κατά το οποίο είχε διαπιστωθεί από την υπηρεσία ελέγχου φυτικής παραγωγής η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, ήτοι για το 2011.
- 27 Οι διοικητικές προσφυγές που ασκήθηκαν από τους εν λόγω προσφεύγοντες ενώπιον του κέντρου διοικητικών προσφυγών του Υπουργείου Διατροφής απορρίφθηκαν.
- 28 Εν συνεχεία, οι ίδιοι προσφεύγοντες άσκησαν ένδικες προσφυγές ενώπιον του Østre Landsret (εφετείου ανατολικής περιφέρειας, Δανία), προβάλλοντας ακυρότητα των ανωτέρω απορριπτικών αποφάσεων.
- 29 Ο G. Teglggaard βασίζεται στο γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 και υποστηρίζει ότι το έτος της μείωσης των άμεσων ενισχύσεων είναι εκείνο της μη τήρησης των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως. Κατ' αυτόν, ο κανονισμός 796/2004 απλώς διευκρινίζει ότι δεν είναι δυνατόν να επιβληθούν κυρώσεις λόγω μη τήρησης των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως πριν διαπιστωθεί η εν λόγω μη συμμόρφωση, ο δε κανονισμός αυτός δεν δύναται να τροποποιήσει τον κανονισμό 1782/2003. Ο G. Teglggaard σημειώνει ότι, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου, οι κυρώσεις λόγω της μη συμμορφώσεως πρέπει να επιβάλλονται λαμβανομένων υπόψη των υφισταμένων κατά τον χρόνο των σχετικών πραγματικών περιστατικών περιστάσεων. Κατ' αυτόν, ο κανονισμός 73/2009 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως έρεισμα αιτήματος μείωσης των ενισχύσεων βασιζόμενου σε πραγματικά περιστατικά τα οποία έλαβαν χώρα πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Επιπλέον, ο G. Teglggaard επισημαίνει ότι η προβαλλόμενη μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως θα είχε, στο μέτρο που τον αφορά, απρόβλεπτες συνέπειες, καθόσον το πρόστιμο θα μπορούσε να προσαυξηθεί κατά 1 908 483,08 δανικές κορώνες (DKK) (περίπου 256 157 ευρώ) λόγω της αυξήσεως των επιλέξιμων για άμεσες ενισχύσεις εκτάσεων γης μεταξύ του έτους της επίμαχης μη συμμορφώσεως και του έτους διαπιστώσεώς της.
- 30 Η Fløjstrupgård προβάλλει ότι το άρθρο 23 του κανονισμού 73/2009 δεν προβλέπει με σαφήνεια εάν η μείωση των άμεσων ενισχύσεων πρέπει να γίνεται επί των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν για το έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως ή επ' αυτών που χορηγήθηκαν για το έτος κατά το οποίο διαπιστώθηκε η επίμαχη μη συμμόρφωση. Σημειώνει ότι, στην περίπτωση της, η μείωση των άμεσων ενισχύσεων είναι μεγαλύτερη εάν αφορά το έτος διαπιστώσεως της επίμαχης μη συμμορφώσεως, λόγω της αυξήσεως των επιλέξιμων για τις ενισχύσεις αυτές εκτάσεων γης που μεσολάβησε μεταξύ του έτους που έλαβε χώρα η μη συμμόρφωση και του έτους διαπιστώσεως της μη συμμορφώσεως. Μια τέτοια πραγματική κατάσταση θα ήταν αντίθετη προς τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και, από την άποψη του δικαίου των συμβάσεων, θα αποτελούσε απρόβλεπτη συνέπεια.
- 31 Κατά το κέντρο διοικητικών προσφυγών του Υπουργείου Διατροφής, οι κανονισμοί της Ένωσης σχετικά με το σύστημα ενιαίας ενισχύσεως έχουν ως ειδικό σκοπό να ενθαρρύνουν τους γεωργούς να τηρούν την κείμενη νομοθεσία στους διάφορους τομείς της πολλαπλής συμμορφώσεως και, συνεπώς, οι διατάξεις που αφορούν το σύστημα αυτό πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του συγκεκριμένου σκοπού. Κατά συνέπεια, το κέντρο διοικητικών προσφυγών του Υπουργείου Διατροφής προβάλλει ότι

ορθώς ο οργανισμός πληρωμών έκρινε ότι έπρεπε να εφαρμόσει μείωση των άμεσων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στους προσφεύγοντες της κύριας δίκης για το έτος κατά το οποίο είχε διαπιστωθεί η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως.

- 32 Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι το Δικαστήριο δεν έχει έως σήμερα κρίνει για ποιο έτος πρέπει να εφαρμόζεται μείωση άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τήρησης των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, στην περίπτωση που το ημερολογιακό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου έλαβε χώρα η μη συμμόρφωση δεν συμπίπτει με το ημερολογιακό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου διαπιστώθηκε η ύπαρξή της. Σημειώνει, επίσης, ότι η διατύπωση του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 παρουσιάζει αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων.
- 33 Υπό τις συνθήκες αυτές το Østre Landsret (εφετείο ανατολικής περιφέρειας) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Σε περίπτωση κατά την οποία γεωργός δεν συμμορφώθηκε προς τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχειρίσεως ή δεν τήρησε τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους και, επομένως, πρέπει να μειωθούν οι άμεσες ενισχύσεις προς τον γεωργό αυτόν σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 [...] και του άρθρου 66, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004 [...], θα πρέπει η μείωση των ενισχύσεων να υπολογιστεί βάσει των άμεσων ενισχύσεων προς τον γεωργό:
- α) του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη συμμόρφωση ή
- β) του (μεταγενέστερου) ημερολογιακού έτους κατά το οποίο διαπιστώθηκε η μη συμμόρφωση;
- 2) Είναι ίδιο το αποτέλεσμα υπό το πρίσμα των συνδυασμένων μεταγενέστερων διατάξεων του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 73/2009 [...] και του άρθρου 70, παράγραφοι 4 και 8, στοιχείο α', του κανονισμού 1122/2009 [...];
- 3) Σε περίπτωση κατά την οποία γεωργός δεν συμμορφώθηκε προς τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχειρίσεως ή δεν τήρησε τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες το 2007 και 2008, αλλά η μη συμμόρφωση διαπιστώθηκε μόλις το 2011, οι εφαρμοστέες διατάξεις για τον καθορισμό της μείωσης των ενισχύσεων είναι οι συνδυασμένες διατάξεις του κανονισμού 1782/2003 [...] και του κανονισμού 796/2004 [...] ή οι συνδυασμένες διατάξεις του κανονισμού 73/2009 [...] και του κανονισμού 1122/2009 [...];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

- 34 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημά του, στα οποία πρέπει να δοθεί κοινή απάντηση, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν, αφενός, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, το άρθρο 6, παράγραφος 1 του ίδιου κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008, και το άρθρο 66, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004, καθώς και, αφετέρου, το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 73/2009 και το άρθρο 70, παράγραφος 4 και παράγραφος 8, στοιχείο α', του κανονισμού 1122/2009 έχουν την έννοια ότι οι μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τήρησης των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως πρέπει να υπολογίζονται βάσει των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή θα χορηγηθούν για το ημερολογιακό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου έλαβε χώρα η μη συμμόρφωση ή βάσει εκείνων που χορηγήθηκαν ή θα χορηγηθούν για το έτος κατά τη διάρκεια του οποίου διαπιστώθηκε η επίμαχη μη συμμόρφωση.

- 35 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να ερμηνευθεί διάταξη του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (αποφάσεις της 6ης Νοεμβρίου 2014, *Feakins*, C-335/13, EU:C:2014:2343, σκέψη 35, καθώς και της 12ης Νοεμβρίου 2015, *Jakutis και Kretingalės kooperatinė ŽŪB*, C-103/14, EU:C:2015:752, σκέψη 93).
- 36 Καίτοι στην απόδοση του κανονισμού 1782/2003 στη γαλλική γλώσσα το άρθρο 6, παράγραφος 1, προβλέπει ότι «le montant total des paiements directs à octroyer au titre de l'année civile au cours de laquelle le non-respect est constaté est réduit ou supprimé» (το συνολικό ποσό των άμεσων ενισχύσεων που προβλέπεται να καταβληθούν κατά το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο διαπιστώθηκε η μη συμμόρφωση μειώνεται ή ακυρώνεται), σχεδόν στο σύνολο των λοιπών γλωσσικών αποδόσεων που ήταν διαθέσιμες κατά την έκδοση του εν λόγω κανονισμού, το ίδιο άρθρο προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι το συνολικό ποσόν των άμεσων ενισχύσεων που προβλέπεται να καταβληθούν κατά το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο σημειώθηκε η μη συμμόρφωση μειώνεται ή ακυρώνεται.
- 37 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η διατύπωση που χρησιμοποιήθηκε στην απόδοση διατάξεως του δικαίου της Ένωσης σε μία γλώσσα δεν μπορεί να αποτελέσει τη μοναδική βάση για την ερμηνεία της διατάξεως αυτής, ούτε μπορεί να της δίδεται προτεραιότητα σε σχέση με την απόδοση στις άλλες γλώσσες (απόφαση της 17ης Μαρτίου 2016, *Kødbranchens Fællesråd*, C-112/15, EU:C:2016:185, σκέψη 36).
- 38 Ειδικότερα, οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο βάσει των αποδόσεών τους σε όλες τις γλώσσες της Ένωσης και, σε περίπτωση αποκλίσεως μεταξύ των αποδόσεων αυτών, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την όλη οικονομία και τον σκοπό της κανονιστικής ρυθμίσεως της οποίας αποτελεί μέρος (αποφάσεις της 5ης Μαΐου 2011, *Kurt und Thomas Etling κ.λπ.*, C-230/09 και C-231/09, EU:C:2011:271, σκέψη 60, καθώς και της 17ης Μαρτίου 2016, *Kødbranchens Fællesråd*, C-112/15, EU:C:2016:185, σκέψη 36).
- 39 Ως εκ τούτου, λαμβανομένων υπόψη των αποκλίσεων που διαπιστώθηκαν στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως μεταξύ των αποδόσεων του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 στις διάφορες γλώσσες, η συγκεκριμένη διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί προπαντός με γνώμονα την όλη οικονομία της και τον σκοπό της κανονιστικής ρυθμίσεως της οποίας αποτελεί μέρος.
- 40 Η όλη οικονομία και ο σκοπός του κανονισμού 1782/2003 όσον αφορά την τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως προκύπτουν από την αιτιολογική σκέψη 2 του εν λόγω κανονισμού, η οποία συναρτά την καταβολή της άμεσης ενισχύσεως στο ακέραιο με την εφαρμογή των κανόνων που αφορούν τη γεωργική γη, την παραγωγή και τη δραστηριότητα και αποσκοπούν στο να ενσωματωθούν στις κοινές οργανώσεις των αγορών βασικά πρότυπα σχετικά με το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία και τις καλές συνθήκες διαβίωσης των ζώων καθώς και τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες. Σε περίπτωση μη εφαρμογής των βασικών αυτών προτύπων, τα κράτη μέλη ανακαλούν τις άμεσες ενισχύσεις με βάση αναλογικά, αντικειμενικά και προοδευτικά κριτήρια.
- 41 Με τη σειρά του, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού προβλέπει ότι η μείωση ή η ανάκληση τέτοιων ενισχύσεων επέρχεται οσάκις η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως οφείλεται σε πράξη ή παράλειψη άμεσα αποδιδόμενη στον οικείο γεωργό.
- 42 Επομένως, ο κανονισμός 1782/2003 επιβάλλει στους γεωργούς να συμμορφώνονται, κατά τη διάρκεια κάθε έτους εκμεταλλεύσεως, προς τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχειρίσεως και να τηρούν τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που αποτελούν τους κανόνες πολλαπλής συμμορφώσεως.
- 43 Ωστόσο, η συμμόρφωση προς αυτούς τους κανόνες αποκτά το πλήρες νόημά της μόνον εάν η κύρωση λόγω παραβάσεώς τους, είτε εξ αμελείας είτε εκ προθέσεως, συνεπάγεται τη μείωση ή την ανάκληση των άμεσων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν κατά το ημερολογιακό έτος

που έλαβε χώρα η επίμαχη παράβαση. Πράγματι, μόνο μια τέτοια αντιστοιχία είναι ικανή να διατηρήσει άρρηκτο τον σύνδεσμο μεταξύ της συμπεριφοράς του γεωργού λόγω της οποίας επιβάλλεται η κύρωση και της κυρώσεως καθεαυτήν.

- 44 Αληθεύει, βεβαίως, ότι το άρθρο 66 του κανονισμού 796/2004 προβλέπει, σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις που ήταν διαθέσιμες κατά τον χρόνο εκδόσεως του εν λόγω κανονισμού, ότι η μείωση εφαρμόζεται στο ποσό των άμεσων ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί ή πρόκειται να χορηγηθούν στον γεωργό κατόπιν των αιτήσεων ενισχύσεως που υπέβαλε ή θα υποβάλει ακόμα κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους της διαπιστώσεως της μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως.
- 45 Ωστόσο, δεν μπορεί να συναχθεί από το γράμμα του άρθρου 66 ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, η μείωση θα έπρεπε να υπολογίζεται επί του ποσού των άμεσων ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί ή πρόκειται να χορηγηθούν για το ημερολογιακό έτος της εν λόγω διαπιστώσεως περί μη συμμορφώσεως. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι εκτελεστικός κανονισμός ο οποίος εκδίδεται δυνάμει εξουσιοδοτήσεως που περιέχεται στον βασικό κανονισμό, δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τις διατάξεις του βασικού αυτού κανονισμού (απόφαση της 2ας Μαρτίου 1999, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-179/97, EU:C:1999:109, σκέψη 20). Επομένως, το γράμμα του εν λόγω άρθρου 66, παράγραφος 1, δεν δύναται να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να υπονομεύει τον σύνδεσμο μεταξύ της συμπεριφοράς του γεωργού λόγω της οποίας επιβάλλεται η κύρωση και της κυρώσεως καθεαυτήν, κατά παρέκκλιση από τον βασικό κανόνα του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, ο οποίος προβλέπει ότι στις περιπτώσεις μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως μειώνονται ή ανακαλούνται οι άμεσες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη συμμόρφωση.
- 46 Ειδικότερα, ερμηνευόμενος υπό το πρίσμα του κανονισμού 1782/2003, ο κανονισμός 796/2004 προβλέπει, στο άρθρο 66, τους λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τις μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, όπως προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003. Το εν λόγω άρθρο 66 αφορά, στην πραγματικότητα, τον τρόπο καταλογισμού της μειώσεως των άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως και όχι τους κανόνες υπολογισμού τέτοιας μειώσεως. Μέσω του καταλογισμού μειώσεως στα ποσά των άμεσων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν στον γεωργό για το ημερολογιακό έτος της διαπιστώσεως περί μη συμμορφώσεως, το άρθρο 66 του κανονισμού 796/2004 διασφαλίζει ότι η ανάκτηση του ποσού που αντιστοιχεί σε αυτή τη μείωση θα λάβει όντως χώρα, μέσω της μειώσεως των προς καταβολή ενισχύσεων στον γεωργό. Έτσι, το εν λόγω άρθρο είναι σε θέση να διασφαλίσει τόσο την αποτελεσματικότητα των μειώσεων που επιβάλλονται λόγω μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως όσο και την ορθή χρήση των ενισχύσεων που καταβλήθηκαν από τα γεωργικά ταμεία της Ένωσης.
- 47 Επιπροσθέτως, αυτή η ερμηνεία ενισχύεται από τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως, της αναλογικότητας και της ασφάλειας δικαίου.
- 48 Καταρχάς, η βάση υπολογισμού της μειώσεως είναι η ίδια τόσο όταν η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως διαπιστώνεται το ίδιο έτος κατά το οποίο αυτή έλαβε χώρα όσο και όταν αυτή διαπιστώνεται σε έτος μεταγενέστερο από εκείνο κατά το οποίο έλαβε χώρα. Συγκεκριμένα, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, η βάση υπολογισμού της μειώσεως συνίσταται στις άμεσες ενισχύσεις για το έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως. Επομένως, αυτή η λύση αποτρέπει τον κίνδυνο να είναι το ποσόν των ενισχύσεων στο οποίο εφαρμόζεται η μείωση σημαντικά υψηλότερο από εκείνο του έτους κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως ή, αντιθέτως, η εφαρμοζόμενη μείωση να είναι σημαντικά χαμηλότερη σε περίπτωση μειώσεως του ποσού των άμεσων ενισχύσεων μεταξύ του έτους κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη συμμόρφωση και του έτους διαπιστώσεώς της. Άρα η λύση αυτή είναι σε θέση να διασφαλίσει την ίση μεταχείριση των γεωργών.

- 49 Εν συνεχεία, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει να είναι οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης πρόσφορες για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οικεία ρύθμιση θεμιτών σκοπών και να μην υπερβαίνουν τα όρια του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των εν λόγω σκοπών, εξυπακουμένου ότι, εφόσον υφίσταται επιλογή μεταξύ περισσότερων κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και ότι οι προκαλούμενες δυσχέρειες δεν πρέπει να είναι υπέρμετρες σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, TofuTown.com, C-422/16, EU:C:2017:458, σκέψη 45).
- 50 Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι και η ίδια η Επιτροπή παραδέχθηκε με τις γραπτές της παρατηρήσεις ότι, υπό τις περιστάσεις που περιγράφει η γενική εισαγγελέας στο σημείο 96 των προτάσεών της, η λήψη υπόψη του έτους της διαπιστώσεως της μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως για τον υπολογισμό της μείωσεως ή της ανακλήσεως των άμεσων ενισχύσεων δεν μπορεί να διασφαλίσει τον σύνδεσμο μεταξύ της συμπεριφοράς του γεωργού λόγω της οποίας επιβάλλεται η μείωση ή η ανάκληση και της μείωσεως ή της ανακλήσεως καθεαυτήν.
- 51 Αντιθέτως, η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας διασφαλίζεται πάντα όταν η μείωση ή η ανάκληση των άμεσων ενισχύσεων υπολογίζεται επί του ποσού των άμεσων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, δεδομένου ότι διαφυλάσσεται η ύπαρξη τέτοιου συνδέσμου. Συγκεκριμένα, η τοιοτοτρόπως υπολογιζόμενη μείωση ή ανάκληση είναι πρόσφορη για την επίτευξη του σκοπού του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, ο οποίος συνίσταται στην επιβολή κυρώσεως σε περίπτωση μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του σκοπού αυτού.
- 52 Τέλος, η αρχή της ασφάλειας δικαίου απαιτεί να επιτρέπει η ρύθμιση της Ένωσης στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει και να τους παρέχει τη δυνατότητα να γνωρίζουν χωρίς αμφισημία τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους (αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 2017, Doux, C-141/15, EU:C:2017:188, σκέψη 22, και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, σκέψη 98).
- 53 Όπως υπογραμμίζουν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, η λήψη υπόψη του έτους διαπιστώσεως της μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως για τον υπολογισμό της μείωσεως των άμεσων ενισχύσεων είναι ικανή να καταστήσει δυσχερώς προβλέψιμες για τον γεωργό τις οικονομικές συνέπειες που θα κληθεί να αντιμετωπίσει, δεδομένου ότι οι υλικές παράμετροι βάσει των οποίων χορηγούνται οι ενισχύσεις αυτές, όπως ο αριθμός των υπό εκμετάλλευση εκταρίων, ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά από έτος σε έτος και ότι ο χρόνος κατά τον οποίο διενεργείται ο έλεγχος τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως είναι τυχαίος. Αντιθέτως, τέτοιος κίνδυνος δεν υφίσταται όταν η μείωση ή η ανάκληση των άμεσων ενισχύσεων υπολογίζεται βάσει του ποσού των άμεσων ενισχύσεων που χορηγούνται ή πρόκειται να χορηγηθούν για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η μη τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, δεδομένου ότι τυχόν διαφοροποίηση των υλικών παραμέτρων μεταγενέστερη της εν λόγω μη τηρήσεως δεν θα επηρεάσει τις οικονομικές συνέπειες που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο γεωργός.
- 54 Κατά συνέπεια, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, οι μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων λόγω της μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως πρέπει να υπολογίζονται βάσει των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η επίμαχη μη συμμόρφωση. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 66, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004, οι τοιοτοτρόπως υπολογιζόμενες μειώσεις καταλογίζονται στις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το έτος κατά το οποίο διαπιστώθηκε η επίμαχη μη συμμόρφωση.

- 55 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008, πρέπει να ερμηνευθεί με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Πανομοιότυπο σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις, το άρθρο 6, παράγραφος 1, όπως τροποποιήθηκε, δεν αναφέρεται πλέον στο έτος διαπιστώσεως της μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως. Αντιθέτως, αναφερόμενο σε «συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος» ή στο «σχετικό ημερολογιακό έτος» τόσο για την επέλευση της μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως όσο και για την αίτηση για ενίσχυση που υποβλήθηκε από τον γεωργό στον οποίο είναι άμεσα αποδοτέα πράξη ή παράλειψη, το άρθρο 6, παράγραφος 1, όπως τροποποιήθηκε, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η εν λόγω μη συμμόρφωση για τον προσδιορισμό της μειώσεως ή της ανακλήσεως των άμεσων ενισχύσεων. Η έμμεση παραπομπή στον κανονισμό 796/2004, μέσω της φράσεως «το συνολικό ποσό των άμεσων ενισχύσεων προς καταβολή [...] στον εν λόγω γεωργό, μειώνεται ή ακυρώνεται σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες του άρθρου 7» απλώς παραπέμπει, όπως διαπιστώθηκε με τη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, στον τρόπο καταλογισμού της μειώσεως ή της ανακλήσεως επί των ποσών άμεσων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το έτος διαπιστώσεως της εν λόγω μη συμμορφώσεως.
- 56 Οι ανωτέρω διαπιστώσεις ισχύουν και για την ερμηνεία του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 73/2009, το οποίο κατ' ουσίαν επαναλαμβάνει το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008.
- 57 Όσον αφορά το άρθρο 70, παράγραφος 4 και παράγραφος 8, στοιχείο α', του κανονισμού 1122/2009, αφενός, διαπιστώνεται ότι μόνον η παράγραφος 8, στοιχείο α', του άρθρου αυτού ασκεί άμεσα επιρροή, καθόσον προβλέπει ότι, «[γ]ια την επιβολή μειώσεων, το ποσοστό της μείωσης επιβάλλεται: [...] στο συνολικό ποσό των άμεσων ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί ή πρέπει να χορηγηθούν στον συγκεκριμένο γεωργό κατόπιν των αιτήσεων ενίσχυσης που υπέβαλε ή θα υποβάλει κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους της διαπίστωσης».
- 58 Αφετέρου, οι διαπιστώσεις που περιέχονται στη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως για την ερμηνεία του άρθρου 66, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004, ισχύουν και για το άρθρο 70, παράγραφος 8, στοιχείο α', του κανονισμού 1122/2009, το οποίο αφορά τον τρόπο καταλογισμού μειώσεως άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως και όχι τους κανόνες υπολογισμού τέτοιας μειώσεως.
- 59 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στα δύο πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:
- Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008, και το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 73/2009 έχουν την έννοια ότι οι μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τηρήσεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως πρέπει να υπολογίζονται βάσει των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η επίμαχη μη συμμόρφωση.
 - Το άρθρο 66, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004 και το άρθρο 70, παράγραφος 8, στοιχείο α', του κανονισμού 1122/2009 έχουν την έννοια ότι οι τοιουτοτρόπως υπολογιζόμενες μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων καταλογίζονται στις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο διαπιστώθηκε η επίμαχη μη συμμόρφωση.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 60 Με το τρίτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί ποια είναι η εφαρμοστέα νομοθεσία της Ένωσης για τον υπολογισμό της μειώσεως των άμεσων ενισχύσεων στην περίπτωση που γεωργός δεν τήρησε τους κανόνες πολλαπλής συμμορφώσεως κατά τα έτη 2007-2008, αλλά η εν λόγω μη συμμόρφωση διαπιστώθηκε μόλις κατά τη διάρκεια του έτους 2011.
- 61 Αφενός, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου επιτάσσει κάθε πραγματική κατάσταση να εκτιμάται κανονικά, εκτός αντίθετης ρητής μνείας, βάσει των κανόνων δικαίου που ισχύουν κατά τον χρόνο που αυτή διαμορφώνεται (απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2012, Toshiba Corporation κ.λπ., C-17/10, EU:C:2012:72, σκέψη 50 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εντούτοις, ούτε το γράμμα ούτε ο σκοπός ούτε η οικονομία του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 73/2009 παρέχουν σαφείς ενδείξεις υπέρ της αναδρομικής εφαρμογής της συγκεκριμένης διατάξεως.
- 62 Επομένως, όσον αφορά τις μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τήρησεως των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως, η νομοθεσία της Ένωσης βάσει της οποίας πρέπει να προσδιοριστούν οι επιβλητέες μειώσεις είναι εκείνη που ήταν εφαρμοστέα κατά τον χρόνο που έλαβε χώρα η επίμαχη μη συμμόρφωση.
- 63 Αφετέρου, από τη συνδυασμένη ερμηνεία των άρθρων 146 και 149 του κανονισμού 73/2009 προκύπτει ότι ο κανονισμός 1782/2003 καταργήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 2009. Επιπροσθέτως, όπως προκύπτει από το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο α', του κανονισμού 146/2008, η τροποποίηση του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 που προβλέπεται στο άρθρο 1 του κανονισμού 146/2008 εφαρμοζόταν από 1ης Απριλίου 2008. Επομένως, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 ήταν εφαρμοστέο το 2007 και έως την 31η Μαρτίου 2008, το δε άρθρο 6, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008, ήταν εφαρμοστέο από την 1η Απριλίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2008.
- 64 Συναφώς, το άρθρο 2, στοιχείο ε', του κανονισμού 1782/2003 ορίζει τις "ενισχύσεις που χορηγούνται για ένα συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος" ή "ενισχύσεις που χορηγούνται για την περίοδο αναφοράς" ως τις πληρωμές που χορηγούνται ή που θα χορηγηθούν, για ένα συγκεκριμένο έτος/έτη, οι οποίες περιλαμβάνουν όλες τις πληρωμές που χορηγούνται και για άλλες χρονικές περιόδους οι οποίες αρχίζουν κατά το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος/έτη.
- 65 Κατά συνέπεια, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 ήταν εφαρμοστέο στις άμεσες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για το έτος 2007 και για τους τρεις πρώτους μήνες του έτους 2008, καθώς και στις ενισχύσεις που επρόκειτο να χορηγηθούν για περιόδους οι οποίες άρχιζαν κατά τη διάρκεια του έτους 2007 ή κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων μηνών του έτους 2008, και το άρθρο 6, παράγραφος 1 του ίδιου κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008, ήταν εφαρμοστέο στις άμεσες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για την περίοδο από τον Απρίλιο έως τον Δεκέμβριο του 2008, καθώς και στις ενισχύσεις που επρόκειτο να χορηγηθούν για περιόδους που άρχιζαν κατά τη διάρκεια των εννέα αυτών μηνών.
- 66 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η εφαρμοστέα νομοθεσία της Ένωσης για τον υπολογισμό της μειώσεως των άμεσων ενισχύσεων στην περίπτωση που γεωργός δεν τήρησε τους κανόνες πολλαπλής συμμορφώσεως κατά τα έτη 2007-2008, αλλά η εν λόγω μη συμμόρφωση διαπιστώθηκε μόλις κατά τη διάρκεια του έτους 2011, είναι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 για το έτος 2007 και για τους τρεις πρώτους μήνες του έτους 2008 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008, για την περίοδο μεταξύ Απριλίου και Δεκεμβρίου του 2008.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁶⁷ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 146/2008 του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 2008, και το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003, έχουν την έννοια ότι οι μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων λόγω μη τήρησης των κανόνων πολλαπλής συμμορφώσεως πρέπει να υπολογίζονται βάσει των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα η επίμαχη μη συμμόρφωση.

Το άρθρο 66, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 796/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, της διαφοροποίησης και του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που προβλέπονται από τον κανονισμό 1782/2003, και το άρθρο 70, παράγραφος 8, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 1122/2009 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού 73/2009 όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση, τη διαφοροποίηση και το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, στο πλαίσιο των καθεστώτων άμεσης στήριξης για τους γεωργούς που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό, καθώς και λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση στο πλαίσιο του καθεστώτος στήριξης που προβλέπεται για τον αμπελοοινικό τομέα, έχουν την έννοια ότι οι τοιουτοτρόπως υπολογιζόμενες μειώσεις των άμεσων ενισχύσεων καταλογίζονται στις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν ή πρόκειται να χορηγηθούν για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο διαπιστώθηκε η επίμαχη μη συμμόρφωση.

- 2) Η εφαρμοστέα νομοθεσία της Ένωσης για τον υπολογισμό της μείωσης των άμεσων ενισχύσεων στην περίπτωση που γεωργός δεν τήρησε τους κανόνες πολλαπλής συμμορφώσεως κατά τα έτη 2007-2008, αλλά η εν λόγω μη συμμόρφωση διαπιστώθηκε μόλις κατά τη διάρκεια του έτους 2011, είναι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 για το έτος 2007 και για τους τρεις πρώτους μήνες του έτους 2008 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 146/2008, για την περίοδο μεταξύ Απριλίου και Δεκεμβρίου του 2008.

(υπογραφές)